

DOPOLNILNI PROTOKOL K ŽENEVSKIM KONVENCIJAM
Z DNE 12. AVGUSTA 1949 O ZAŠČITI ŽRTEV
NEMEDNARODNIH OBOROŽENIH SPOPADOV (PROTOKOL II)
Z DNE 8. JUNIJA 1977

UVOD

Visoke pogodbenice so se

ob upoštevanju, da so humanitarna načela iz 3. člena, ki je skupen ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949, podlaga za spoštovanje človekove osebnosti v oboroženih spopadih, ki niso mednarodni,

ob upoštevanju, da tudi mednarodni akti, ki se nanašajo na človekove pravice, zagotavljajo osnovno zaščito človekove osebnosti,

ob poudarjanju, da je treba izboljšati zaščito žrtev teh oboroženih spopadov,

ob upoštevanju, da človekovo osebnost v primerih, ki jih ne ureja veljavno pravo, še vedno ščitijo načela človečnosti in zapovedi javne vesti,

dogovorile:

I. DEL

PODROČJE UPORABE TEGA PROTOKOLA

1. člen – Stvarno področje uporabe

1. Ta protokol, s katerim se nadgrajuje in dopolnjuje 3. člen, ki je skupen ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949, ne da bi se spreminjali njegovi veljavni pogoji za uporabo, se uporablja za vse oborožene spopade, ki niso zajeti v 1. členu Dopolnilnega protokola k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (protokol I) in potekajo na ozemlju visoke pogodbenice med njenimi oboroženimi silami in odpadniškimi oboroženimi silami ali drugimi organiziranimi oboroženimi skupinami, ki pod pristojnim poveljstvom izvajajo nadzor nad delom njenega ozemlja, kar jim omogoča neprekinjene in usklajene vojaške operacije ter izvajanje tega protokola.

2. Ta protokol se ne uporablja za notranje nemire in napetosti, kot so upori, posamezna ali občasna nasilna dejanja in druga podobna dejanja, ker to niso oboroženi spopadi.

2. člen – Osebno področje uporabe

1. Ta protokol se uporablja brez razlikovanja glede na raso, barvo, spol, jezik, vero ali versko prepričanje, politično ali drugo prepričanje, narodno ali socialno poreklo, premoženjsko stanje, rojstvo ali drugo okoliščino ali kakršno koli drugo podobno merilo (v nadaljnjem besedilu: "razlikovanje") za vse osebe, na katere vpliva oboroženi spopad, kot je opredeljen v 1. členu.

2. Ob koncu oboroženega spopada vse osebe, ki jim je bila odvzeta ali omejena prostost zaradi razlogov, povezanih s takim spopadom, in tudi osebe, ki jim je bila prostost iz istih razlogov odvzeta ali omejena po spopadu, uživajo zaščito po 5. in 6. členu, dokler ne preneha odvzem ali omejitev prostosti.

3. člen – Nevmešavanje

1. Na nobeno določbo tega protokola se ni mogoče sklicevati z namenom vplivati na suverenost države ali odgovornost vlade, da z vsemi zakonitimi sredstvi ohrani ali znova vzpostavi javni red in mir v državi ali da brani narodno enotnost in svojo ozemeljsko celovitost.

2. Na nobeno določbo tega protokola se ne glede na kar koli ni mogoče sklicevati kot na opravičilo za neposredno ali posredno vmešavanje v oboroženi spopad ali notranje ali zunanje zadeve visoke pogodbenice, na ozemlju katere nastane spopad.

II. DEL

ČLOVEŠKO RAVNANJE

4. člen – Temeljna jamstva

1. Vse osebe, ki niso neposredno udeležene ali so prenehale biti udeležene v sovražnostih, imajo ne glede na to, ali je njihova prostost omejena ali ne, pravico, da se spoštujejo njihova osebnost, čast in prepričanje ter verski običaji. Z njimi se vedno ravna človeško in brez razlikovanja. Prepovedano je ukazati, da ne sme biti preživeli.

2. Brez poseganja v splošnost navedenih določb so in ostajajo zoper osebe iz prvega odstavka vedno in povsod prepovedana ta dejanja:

- a) nasilje nad življenjem, zdravjem ter telesnim in duševnim dobrim počutjem ljudi, zlasti umor in okrutno ravnanje, kot so mučenje, pohabljenje ali kakršna koli oblika telesnega kaznovanja;
- b) skupinsko kaznovanje;
- c) jemanje talcev;
- d) teroristična dejanja;
- e) napad na osebno dostojanstvo, še posebej zaničevalno in poniževalno ravnanje, posilstvo, prisilna prostitucija in kakršno koli nespodobno dejanje;
- f) suženjstvo in trgovina s sužnji v vseh oblikah;
- g) plenjenje;
- h) grožnje s katerim koli od navedenih dejanj.

3. Otrokom se zagotovita oskrba in pomoč, ki ju potrebujejo, in zlasti:

- a) se jim zagotovita vzgoja in izobraževanje, vključno z versko in moralno vzgojo, ob upoštevanju želja njihovih staršev, ali če teh ni, tistih, ki so odgovorni za njihovo oskrbo;
- b) se sprejmejo vsi ustrezni ukrepi za ponovno združenje družin, ki so bile začasno ločene;
- c) se otroci, ki še niso dopolnili petnajst let, ne smejo rekrutirati v oborožene sile ali skupine niti ne smejo sodelovati v sovražnostih;
- d) se posebna zaščita, ki jo imajo po tem členu otroci, ki še niso dopolnili petnajst let, zanje uporablja tudi, če neposredno sodelujejo v sovražnostih kljub določbam pododstavka c in so zajeti;
- e) se po potrebi sprejmejo ukrepi, če je mogoče s soglasjem staršev otrok ali oseb, ki so po zakonu ali običaju odgovorne za njihovo oskrbo, da se otroci začasno odmaknejo z območja, na katerem potekajo sovražnosti, na varnejše območje v državi, in sicer v spremstvu oseb, ki so odgovorne za njihovo varnost in dobro počutje.

5. člen – Osebe, ki imajo omejeno prostost

1. Poleg določb 4. člena se v zvezi z osebami, ki jim je bila prostost odvzeta zaradi razlogov, povezanih z oboroženim spopadom, in sicer so bile internirane ali pridržane, spoštujejo najmanj te določbe:

- a) z ranjenci in bolniki se ravna v skladu s 7. členom;

- b) osebam iz tega odstavka se enako kot krajevnemu civilnemu prebivalstvu zagotovijo hrana in pitna voda, zaščitni ukrepi v zvezi z zdravjem in higieno ter zaščita pred vremenskimi vplivi in nevarnostjo oboroženega spopada;
- c) smejo prejemati posamično ali skupinsko pomoč;
- d) smejo opravljati svoje verske obrede, in če zaprosijo in je to primerno, prejemati duhovno pomoč oseb, kot so člani verskega osebja, ki opravljajo verske naloge;
- e) če so prisiljene delati, se jim zagotovijo podobne delovne razmere in zaščitni ukrepi kot krajevnemu civilnemu prebivalstvu.

2. Tisti, ki so odgovorni za interniranje ali pridržanje oseb iz prvega odstavka, v okviru svojih zmožnosti spoštujejo te s temi osebami povezane določbe:

- a) skupaj so zaprti le moški in ženske iz iste družine, sicer so ženske zaprte v prostorih, ki so ločeni od prostorov, v katerih so moški, in so pod neposrednim nadzorom žensk;
- b) smejo pošiljati ter prejemati pisma in dopisnice, katerih število lahko pristojna oblast omeji, če se ji zdi potrebno;
- c) kraji interniranja in pridržanja niso blizu območja bojevanja. Osebe iz prvega odstavka se evakuirajo, če kraji, v katerih so internirane ali pridržane, postanejo posebej izpostavljeni nevarnosti oboroženega spopada in če se njihova evakuacija lahko opravi dovolj varno;
- d) omogočijo se jim zdravniški pregledi;
- e) njihovega telesnega ali duševnega zdravja in integritete ne sme ogroziti nobeno neupravičeno dejanje ali opustitev. V skladu s tem je na osebah iz tega člena prepovedano opravljati kakršne koli zdravstvene postopke, ki jih ne zahteva njihovo zdravje in niso v skladu s splošno sprejetimi zdravstvenimi standardi, ki se uporabljajo za osebe na prostosti v podobnih zdravstvenih okoliščinah.

3. Z osebami, ki niso zajete v prvem odstavku, vendar je bila njihova prostost kakor koli omejena zaradi razlogov, povezanih z oboroženim spopadom, se ravna človeško v skladu s 4. členom in točkami a, c in d prvega odstavka ter točko b drugega odstavka tega člena.

4. Če se sprejme odločitev, da se osebe, ki jim je odvzeta prostost, izpustijo, tisti, ki so to odločitev sprejeli, sprejmejo potrebne ukrepe, da zagotovijo njihovo varnost.

6. člen – Kazenski pregon

1. Ta člen se uporablja za pregon in kaznovanje kaznivih ravnanj v zvezi z oboroženim spopadom.

2. Oseba, za katero se ugotovi, da je kriva kršitve, se obsodi in kaznuje le na podlagi sodbe sodišča, ki zagotavlja osnovna jamstva neodvisnosti in nepristranskosti. Zlasti:

- a) postopek zagotavlja, da je obdolženec brez odlašanja obveščen o podrobnostih kršitve, ki naj bi jo storil, in da se mu pred in med sojenjem zagotovijo vse potrebne pravice in sredstva za obrambo;

- b) nihče ne sme biti obsojen za kršitev, razen na podlagi osebne kazenske odgovornosti;
 - c) nihče ne sme biti spoznan za krivega kaznivega dejanja ali opustitve, ki v času storitve po zakonu nista pomenila kaznivega dejanja; prav tako se ne sme izreči hujša kazen od tiste, ki se je uporabljala v času storitve kršitve; če se po storitvi kršitve z zakonom predpiše milejša kazen, se storilcu izreče ta kazen;
 - d) vsakdo, ki je obdolžen kršitve, velja za nedolžnega, dokler se mu ne dokaže krivda v skladu z zakonom;
 - e) ima vsakdo, ki je obdolžen kršitve, pravico, da se mu sodi v njegovi prisotnosti;
 - f) se nihče ne sme prisiliti, da se izpove zoper samega sebe ali prizna krivdo.
3. Obsojenec je ob izreku obsodbe poučen o pravnih in drugih sredstvih ter rokih, v katerih lahko ta sredstva uporabi.
4. Smrtna kazen se ne izreče osebam, ki ob storitvi kršitve še niso dopolnile osemnajst let, in se ne izvrši pri nosečnicah ali materah z majhnimi otroki.
5. Oblasti si ob koncu sovražnosti prizadevajo v največji možni meri podeliti amnestijo osebam, ki so sodelovale v oboroženem spopadu, ali osebam, ki jim je bila prostost odvzeta zaradi razlogov, povezanih z oboroženim spopadom, ne glede na to, ali so bile internirane ali pridržane.

III. DEL

RANJENCI, BOLNIKI IN BRODOLOMCI

7. člen – Zaščita in oskrba

1. Vsi ranjenci, bolniki in brodolomci se ne glede na to, ali so sodelovali v oboroženem spopadu ali ne, spoštujejo in zaščitijo.
2. Z njimi se vedno ravna človeško in so v največjem možnem obsegu in najkrajšem možnem času deležni zdravstvene oskrbe in nege, ki ju zahteva njihovo zdravstveno stanje. Niso deležni različne obravnave, razen zaradi zdravstvenih razlogov.

8. člen – Iskanje

Kadar koli okoliščine to dopuščajo, zlasti pa po spopadu se brez odlašanja ukrene vse potrebno, da se ranjenci, bolniki in brodolomci poiščejo in zberejo ter zaščitijo pred plenjenjem in grdim ravnanjem, da se jim zagotovi ustrezna oskrba ter da se poiščejo mrtvi, prepreči ropanje trupel in omogoči njihova dostojna odstranitev.

9. člen – Zaščita zdravstvenega in verskega osebja

1. Zdravstveno in versko osebje se spoštuje in zaščiti; zagotovi se mu vsa razpoložljiva pomoč za opravljanje njegovih nalog. Ne sme se prisiliti k opravljanju nalog, ki niso v skladu z njegovimi humanitarnimi nalogami.
2. Od zdravstvenega osebja se ne sme zahtevati, da pri opravljanju svojih nalog daje prednost kateri koli osebi, razen zaradi zdravstvenih razlogov.

10. člen – Splošna zaščita zdravstvenih nalog

1. Nihče se nikakor ne kaznuje zaradi opravljanja zdravstvenih dejavnosti, ki so v skladu z medicinsko etiko, ne glede na osebo, ki ima od tega korist.
2. Osebe, ki opravljajo zdravstvene dejavnosti, se ne smejo prisiliti, da opravljajo dejanja ali delo, ki je v nasprotju s pravili medicinske etike ali drugimi pravili, ki ščitijo ranjence in bolnike, ali tem protokolom, niti se ne smejo prisiliti, da se vzdržijo dejanj, ki jih zahtevajo pravila medicinske etike ali druga pravila, ki ščitijo ranjence in bolnike, ali ta protokol.
3. Poklicne obveznosti oseb, ki opravljajo zdravstvene dejavnosti, v zvezi z informacijami, ki jih lahko pridobijo o ranjenih in bolnikih v svoji oskrbi, se spoštujejo ob upoštevanju notranjega prava.
4. Ob upoštevanju notranjega prava se nihče, ki opravlja zdravstvene dejavnosti, ne sme kakor koli kaznovati, ker ni hotel dati informacij o ranjenih in bolnikih, ki so ali so bili v njegovi oskrbi, ali ker teh informacij ni dal.

11. člen – Zaščita zdravstvenih enot in prevozov

1. Zdravstvene enote in prevozi se vedno spoštujejo in zaščitijo ter jih ni dovoljeno napadati.
2. Zaščita, do katere so upravičene zdravstvene enote in prevozi, ne preneha, razen če se poleg tega, da opravljajo humanitarne naloge, uporabljajo tudi za sovražna dejanja. Zaščita lahko preneha šele po tem, ko ni bilo upoštevano dano opozorilo, v katerem je v vseh ustreznih primerih določen razumen časovni rok.

12. člen – Razpoznavni znak

Zdravstveno in versko osebje, zdravstvene enote in zdravstveni prevozi se pod nadzorom pristojnih oblasti opremijo z razpoznavnim znakom rdeči križ, rdeči polmesec ali rdeči lev in sonce na beli podlagi. Ta znak se vedno spoštuje. Ne uporablja se neprimerno.

IV. DEL

CIVILNO PREBIVALSTVO

13. člen – Zaščita civilnega prebivalstva

1. Civilno prebivalstvo in posamezne civilne osebe uživajo splošno zaščito pred nevarnostmi zaradi vojaških operacij. Da je zaščita učinkovita, se vedno spoštujejo naslednja pravila.

2. Civilnega prebivalstva kot takega in posameznih civilnih oseb ni dovoljeno napadati. Prepovedana so nasilna dejanja ali grožnje z nasiljem, katerih glavni namen je širjenje strahu med civilnim prebivalstvom

3. Civilne osebe uživajo zaščito po tem delu, razen če so in kadar so neposredno udeležene v sovražnostih.

14. člen – Zaščita dobrin, ki so nujne za preživetje civilnega prebivalstva

Stradanje civilnega prebivalstva kot metoda bojevanja je prepovedano. Zato je prepovedano napasti, uničiti, odstraniti ali onesposobiti dobrine, ki so nujne za preživetje civilnega prebivalstva, kot so živila, kmetijska območja za pridelovanje hrane, poljščine, živina, vodovod in zaloge pitne vode ter namakalne naprave.

15. člen – Zaščita gradenj in objektov, v katerih so nevarne sile

Gradenj ali objektov, v katerih so nevarne sile, tj. jezovi, nasipi in jedrske elektrarne, ni dovoljeno napadati, niti če so to vojaški cilji, če bi tak napad lahko povzročil sprostitve nevarnih sil in s tem velike izgube med civilnim prebivalstvom.

16. člen – Zaščita kulturnih dobrin in svetišč

Brez poseganja v določbe Haaške konvencije o varstvu kulturnih dobrin v primeru oboroženega spopada z dne 14. maja 1954 je prepovedano storiti kakršna koli sovražna dejanja proti zgodovinskim spomenikom, umetniškim delom ali svetiščem, ki so kulturna ali duhovna dediščina naroda, ter jih uporabljati za podporo vojaškemu delovanju.

17. člen – Prepoved prisilne preselitve civilnih oseb

1. Preselitev civilnega prebivalstva zaradi razlogov, povezanih s spopadom, se ukaže samo, če to zahteva varnost udeleženih civilnih oseb ali vojaška nujnost. Če je taka preselitev civilnega prebivalstva potrebna, se ukrene vse potrebno, da se opravi v zadovoljivih nastanitvenih, higienskih, zdravstvenih, varnostnih in prehranskih razmerah.

2. Civilne osebe se ne smejo prisiliti, da zapustijo svoje ozemlje zaradi razlogov, povezanih s spopadom.

18. člen – Društva za pomoč in akcije pomoči

1. Društva za pomoč, ki so na ozemlju visoke pogodbenice, kot je organizacija Rdeči križ (Rdeči polmesec, Rdeči lev in sonce), lahko ponudijo pomoč za opravljanje svojih tradicionalnih nalog v zvezi z žrtvami oboroženega spopada. Civilno prebivalstvo se lahko tudi samo ponudi, da bo zbralo in oskrbelo ranjence, bolnike in brodolomce.

2. Če civilno prebivalstvo neupravičeno trpi zaradi pomanjkanja stvari, ki so nujne za preživetje, kot so hrana, zdravila in medicinski pripomočki, se mu zagotovi pomoč z izključno humanitarnimi in nepristranskimi akcijami pomoči, ki se izvajajo brez razlikovanja in s soglasjem visoke pogodbenice.

V. DEL

KONČNE DOLOČBE

19. člen – Širjenje

Poznavanje besedila tega protokola se čim bolj širi.

20. člen – Podpis

Ta protokol je na voljo za podpis pogodbenicam konvencij šest mesecev po podpisu sklepne listine in ostaja na voljo za podpis dvanajst mesecev.

21. člen – Ratifikacija

Ta protokol se čim prej ratificira. Listine o ratifikaciji se deponirajo pri Švicarskem zveznem svetu, depozitarju konvencij.

22. člen – Pristop

K temu protokolu lahko pristopi katera koli pogodbenica ženevskih konvencij, ki ga ni podpisala. Listine o pristopu se deponirajo pri depozitarju.

23. člen – Začetek veljavnosti

1. Ta protokol začne veljati šest mesecev po deponiranju dveh listin o ratifikaciji ali pristopu.
2. Za vsako pogodbenico konvencij, ki protokol ratificira ali k njemu pristopi pozneje, začne protokol veljati šest mesecev po tem, ko pogodbenica deponira svojo listino o ratifikaciji ali pristopu.

24. člen – Sprememba

1. Vsaka visoka pogodbenica lahko predlaga spremembe tega protokola. Besedilo vsake predlagane spremembe se pošlje depozitarju, ki se po posvetovanju z vsemi visokimi pogodbenicami in Mednarodnim odborom Rdečega križa odloči, ali je treba sklicati konferenco za obravnavo predlagane spremembe.
2. Depozitar na konferenco povabi vse visoke pogodbenice in pogodbenice konvencij ne glede na to, ali so podpisnice tega protokola ali ne.

25. člen – Odpoved

1. Če visoka pogodbenica odpove ta protokol, odpoved začne učinkovati šele šest mesecev po prejemu uradnega obvestila o odpovedi. Če je ob poteku šestih mesecev pogodbenica, ki je protokol odpovedala, udeležena v oboroženem spopadu iz 1. člena, pa odpoved ne začne učinkovati pred koncem oboroženega spopada. Osebe, ki jim je bila prostost odvzeta ali omejena zaradi razlogov, povezanih s spopadom, še naprej uživajo ugodnosti po določbah tega protokola do svoje dokončne osvoboditve.

2. Uradno pisno obvestilo o odpovedi se pošlje depozitarju, ki ga pošlje vsem visokim pogodbenicam.

26. člen – Uradna obvestila

Depozitar obvesti visoke pogodbenice in pogodbenice konvencij ne glede na to, ali so podpisnice tega protokola, o:

- a) podpisih tega protokola in deponiranju listin o ratifikaciji ter pristopu po 21. in 22. členu;
- b) dnevu začetka veljavnosti tega protokola po 23. členu in
- c) obvestilih in izjavah, prejetih po 24. členu.

27. člen – Registracija

1. Ko ta protokol začne veljati, ga depozitar v skladu s 102. členom Ustanovne listine Organizacije združenih narodov pošlje Sekretariatu Organizacije združenih narodov v registracijo in objavo.

2. Depozitar obvesti Sekretariat Organizacije združenih narodov tudi o vseh ratifikacijah in pristopih, prejetih v zvezi s tem protokolom.

28. člen – Verodostojna besedila

Izvirnik tega protokola, katerega besedila v arabskem, kitajskem, angleškem, francoskem, ruskem in španskem jeziku so enako verodostojna, se hrani pri depozitarju, ki pošlje overjene kopije tega protokola vsem pogodbenicam konvencij.